

3. Энциклопедия освіти / ред. В.Г. Кремень] – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.  
 4. Солпитер Джуди Дети и компьютеры, настольная книга родителей / Д/ Солпитер. – М.: Бином, 1996. – 192 с.  
 5. Стробульов О.І. Перспективи використання нових інформаційно-комунікаційних технологій / О.І. Стробульов, О.А. Прохоров, О.В. Абрамян // Вимірювальна та обчислювальна техніка в технологічних процесах. – 2011. – № 1. – С. 279-282.

### **И.К. МАРДАРОВА ПОДГОТОВКА ВОСПИТАТЕЛЕЙ К СОЗДАНИЮ ДИДАКТИЧЕСКИХ ВИДЕОМАТЕРИАЛОВ ДЛЯ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА**

*Резюме.* В статье рассмотрен процесс подготовки будущих воспитателей к использованию программы Windows Movie Maker для создания дидактических видеоматериалов для детей дошкольного возраста. В статье представлены примеры студенческих разработок дидактических видеоматериалов для дошкольников.

*Ключевые слова:* подготовка будущих воспитателей, дети дошкольного возраста, компьютерные технологи, дидактические видеоматериалы, программа Windows Movie Maker.

### **I.K. MARDAROVA. THE TRAINING OF FUTURE PEDAGOGUE'S TO CREATING DIDACTICS VIDEO DATA FOR PRESCHOOLERS**

*The summary.* The article deals with the training of future pedagogue's to using Windows Move Maker for creating didactics video data for preschoolers. In the article there are examples of student didactic video for preschoolers.

*Key words:* training of future pedagogue's, preschoolers, didactics video data, Windows Move Maker, IT technology.

**Рекомендовано до друку.**

**Д-р. пед. наук, проф. С.А. Литвиненко.**

Одержано редакцією 20.02.2016 р.

**УДК: 378. 02: 811. 111**

**М.С. БОГАЧИК**

### **ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ**

*Резюме.* У статті відображено сутність, компонентний склад, особливості розвитку, підходи, параметри та рівні сформованості комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови у контексті компетентнісного підходу.

*Ключові слова:* комунікативна компетентність, педагогічні умови, майбутні вчителі англійської мови, комунікативний підхід, компетентнісний підхід.

**Постановка проблеми та її значення.** 2016 рік оголошено роком англійської мови в Україні. Відповідний указ №641 від 16 листопада 2015 р. підписав Президент України. Таке рішення ухвалено з метою сприяння вивченню англійської мови для розширення доступу українців до «... світових економічних, соціальних, освітніх і культурних можливостей, які відкриває знання та використання англійської мови, забезпечення інтеграції України до європейського політичного, економічного та науково-освітнього простору» [6]. Таким чином, актуалізується питання формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови у контексті компетентнісного підходу.

**Аналіз останніх досліджень.** Компетентнісний підхід у системі освіти розробляли В. Байденко, В. Болотов, П. Борисов, Ю. Варданян, В. Веденський, Б. Ельконін, Е. Зеєр, І. Зимня, Т. Іванова, Л. Карпова, Є. Коган, Н. Кузьміна, В. Лаптев, О. Лебедев, О. Локшина, Л. Луценко, О. Овчарук, О. Пометун, Г. Селевко, Ю. Татур, А. Хуторський, С. Шишов та ін. Питання комунікативної компетентності досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені як С. Амеліна, Л. Анпілогова, І. Баценко, І. Берман, В. Гнаткевич, Ю. Ємельянов, Ю. Жуков, В. Іванов, Т. Колбіна, В. Коростильов, Н. Корольова, А. Маркова, Е. Мірошніченко, І. Нейшин, Д. Норман, А. Панфілова, Ю. Пассов, Л. Петровська, А. Сергієнко, О. Тернопольський, О. Федоров, С. Шатілов, Н. Шмітт та ін. Однак, проблема формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів англійської мови у контексті компетентнісного підходу сьогодні потребує детальнішого вивчення.

**Мета статті** – розкрити особливості формування комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови у контексті компетентнісного підходу.

**Виклад основного матеріалу.** Існує велика кількість тлумачень поняття «компетентнісний підхід». Г. Селевко вважає, що компетентнісний підхід – це «... поступова переорієнтація домінуючої освітньої парадигми з переважаючою трансляцією знань, формування навичок на створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, які означають потенціал, здатність до виживання та стійкої життєдіяльності в умовах сучасного багаточинникового соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно і комунікаційно насиченого простору» [4, 138]. А. Кузнецов підкреслює, що компетентнісний підхід передбачає «... орієнтацію навчання на формування загально-інтелектуальних універсальних умінь і навичок, способів діяльності, і ці умінь носять практично-орієнтовану спрямованість» [3, 4].

© М.С. Богачик, 2016

І. Фрумін зазначає, що «...компетентнісний підхід проявляється як оновлення змісту освіти у відповідь на зміни в соціально-економічній реальності» [8, 33]. А. Забарна наголошує, що компетентнісний підхід – це «... спроба привести у відповідність результати освіти до потреб ринку праці, тобто компетентнісний підхід пов'язаний із замовленням на освіту з боку роботодавців – тих, кому потрібен компетентний спеціаліст ...» [1, 21].

Отже, компетентнісний підхід до вивчення іноземних мов розглядатимемо як такий спосіб організації навчально-пізнавальної діяльності, що забезпечує засвоєння змісту та досягнення мети навчання у процесі розв'язанні певних проблемних завдань. Компетентнісний підхід у навчанні іноземних мов досить новий, однак ефективна реалізація цього підходу передбачає забезпечення майбутніх вчителів англійської мови ефективними знаннями, необхідними для успішного досягнення цілей у реальних життєвих умовах.

*Основні риси компетентнісного підходу*, які необхідно враховувати при організації процесу навчання англійської мови: 1) особистісна та загальносоціальна цінність знань, умінь, навичок, якостей, досвіду діяльності, які формуються та розвиваються; 2) формування, розвиток певних компетентностей і компетенцій (зокрема, комунікативної компетентності); 3) наявність чіткої ефективної системи критеріїв виміру сформованості та розвитку компетентності; 4) створення певних нестандартних проблемних ситуацій, що дозволяють практично проявити і перевірити здобуті знання, уміння, навички, особистісні якості та досвід; 5) наявність відповідного навчального середовища, що дозволяє ефективно розвивати визначені компетентності на основі певних принципів (активності, необхідності безперервної освіти упродовж життя, єдності між вимогами ринку праці та традиційними можливостями освітньої системи); 6) організація навчального процесу на основі дослідницького, проблемного, частково-пошукового методів, що забезпечують творчу реалізацію особистості; 7) залучення сучасних ІКТ у навчальний процес, що дозволяє системі освіти «йти в ногу з часом».

Однак, ефективне опанування англійської мови передбачає організацію процесу навчання не лише у контексті компетентнісного, але й *комунікативного підходу*, *характерними рисами якого є*: 1) навчання спілкуванню через взаємодію англійською мовою; 2) використання автентичних текстів у навчальних ситуаціях; 3) надання студентам можливості брати безпосередню участь у керуванні навчальним процесом; 4) використання особистого досвіду тих, хто навчається, як важливої частини навчального процесу; 5) намагання поєднати вивчення англійської мови як у межах уроку, так і поза його межами.

Відповідно до рішень Європейської Ради основною компетентністю при вивченні іноземної мови є комунікативна компетентність.

Розглянемо різні погляди на тлумачення поняття «комунікативна компетентність». О. Казарцева трактує комунікативну компетентність як знання, уміння та навички, необхідні для розуміння чужих та породження власних програм мовленнєвої поведінки, адекватних цілям, сферам, ситуаціям спілкування [2]. К. Хоруженко розглядає комунікативну компетентність як підготовленість людини до культурного спілкування з іншими людьми [9, 185]. І. Черезова трактує комунікативну компетентність як «...систему внутрішніх ресурсів, необхідних для ефективної комунікативної дії в певному колі ситуацій міжособової взаємодії» [10, 104].

Для цілісного розуміння сутності поняття «комунікативна компетентність» необхідно проаналізувати його структуру. Комунікативна компетентність включає в себе такі *компоненти*: *мовленнєву компетенцію*, що передбачає удосконалення чотирьох видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письмо; *мовну компетенцію*, що включає мовні знання (лексичні, граматичні, фонетичні й орфографічні) і відповідні навички; *дискурсивну компетенцію*, що включає вміння керувати мовленням та структурувати його за допомогою тематичної та логічної організації, зв'язності, стилю, риторичної ефективності тощо; *соціокультурну та соціолінгвістичну компетенції*. Соціокультурна компетенція включає знання соціокультурних специфіку англійськомовних країн, формування умінь виділяти загальне та специфічне в культурі рідної країни та країни, мова якої вивчається. Соціокультурна компетенція складається із країнознавчої та лінгвокраїнознавчої. Країнознавча компетенція – сукупність знань про країну, мова якої вивчається, а також здатність використовувати національно-культурний компонент мови з метою спілкування. Лінгвокраїнознавча компетенція розглядається В. Фурмановою [7] як володіння особливостями вербальної та невербальної поведінки носіїв мови в комунікативних ситуаціях. До складових лінгвокраїнознавчої компетенції належить мовленнєва та немовленнєва поведінка. Соціолінгвістична компетенція – це здатність розуміти та продукувати словосполучення і речення з такою формою та таким значенням, які відповідають певному соціолінгвістичному контексту комунікації.

*Сформованість комунікативної компетентності визначається за такими основними параметрами*: *перцептивним* – здатністю адекватно, неупереджено і точно сприймати особистісні властивості та поведінку партнерів по спілкуванню, правильно розуміти їхні мотиви і переживання, індивідуальні особливості; *інтерактивним* – можливістю будувати відносини з будь-яким партнером, домагатися ефективної взаємодії на основі спільних інтересів, гнучко застосовувати різні стратегії і тактики міжособистісної взаємодії; *лінгвокомунікативним* – здатністю чітко, зрозуміло, виразно і грамотно висловлювати думки й почуття, володіти лексичним багатством мови [5].

Виділяються такі *рівні сформованості комунікативної компетентності* майбутніх вчителів англійської мови: *високий рівень* характеризується сформованістю розвиненими перцептивними, інтерактивними та лінгво-

комунікативними уміннями, які майстерно застосовуються у різноманітних нестандартних ситуаціях спілкування; *середній рівень* комунікативної компетентності передбачає володіння окремими перцептивними, інтерактивними та лінгво-комунікативними уміннями репродуктивного характеру, оскільки студенти здатні застосовувати їх у типових, стандартних комунікативних ситуаціях, однак відчувають труднощі, коли доводиться самостійно визначати адекватні способи та прийоми спілкування в умовах реальної взаємодії; *низький рівень* характеризується нерозвиненістю перцептивних, інтерактивних та лінгво-комунікативних умінь. Студенти припускаються значних численних помилок у процесі комунікації, не володіють знаннями про ефективні способи, стратегії поведінки у конфліктних ситуаціях, не вміють обирати найбільш доцільний у тій чи іншій ситуації стиль спілкування зі співрозмовником, не вміють чітко, логічно, виразно та доречно висловлювати свої думки.

*Основними умовами* забезпечення компетентнісного та комунікативного характеру навчання англійської мови є його мовленнєва спрямованість, функціональність, ситуативність і новизна.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Отже, формування комунікативної компетентності передбачає інтеграцію компетентнісного та комунікативного підходів у процес навчання англійської мови. Перспективним напрямком дослідження цієї проблеми є з'ясування та обґрунтування методичних умов і способів, які сприятимуть формуванню комунікативної компетентності студентів та розробка системи вправ для ефективного опанування цієї компетентності.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Забарна А.П. Компетентнісний підхід як основа організації профільного навчання інформатики / А.П. Забарна // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2009. – № 2. – С. 21-24.
2. Казарцева О.М. Культура речевого об'єднання: теорія і практика навчання: учеб. пособие / О.М. Казарцева. – [2-е изд.]. – М.: Флинт, Наука, 1999. – 496 с.
3. Кузнецов А.А. Современный курс информатики : от элементов к системе / А.А. Кузнецов, С.А. Бешенков, Е.А. Ракитина // Информатика и образование. – 2004. – № 1. – С. 2-8.
4. Селевко Г. Компетентности и их классификация / Г. Селевко // Народное образование. – 2004. – № 4. – С. 138-143.
5. Сікорська Л.О. Формування комунікативних умінь майбутніх менеджерів у процесі вивчення іноземних мов: автореф. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л.О. Сікорська; Ін-т вищ. освіти АПН України. – К., 2005. – 20 с.
6. Указ Президента України №641/2015 «Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/6412015-19560>. – Назва з екрану.
7. Фурманова В.П. Межкультурная коммуникация и лингвокультуроведение в теории и практике обучения иностранным языкам / В.П. Фурманова. – Саранск, 1993. – 124 с.
8. Фрумин И.Д. Компетентностный подход как естественный этап обновления содержания образования / И.Д. Фрумин // Материалы 9-й науч.-практ. конф. «Педагогика развития: ключевые компетентности и их становление», Красноярск, апр. 2002 г. – Красноярск: Краснояр. гос. ун-т, 2003. – С. 33-56.
9. Хоруженко К.М. Культурология: энциклопедический словарь / К.М. Хоруженко. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1997. – 640 с.
10. Черезова І.О. Комунікативна компетентність як інтегральна якість особистості / І.О. Черезова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: «Психологічні науки». – Випуск 1. Том 1. – 2014. – С. 103-107.

#### **М.С. БОГАЧИК. ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В КОНТЕКСТЕ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА**

*Резюме.* В статье отражены сущность, компонентный состав, особенности развития, подходы, параметры и уровни сформированности коммуникативной компетентности будущих учителей английского языка в контексте компетентностного подхода.

*Ключевые слова:* коммуникативная компетентность, педагогические условия, будущие учителя английского языка, коммуникативный подход.

#### **M.S. BOGACHUK. FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF ENGLISH IN THE CONTEXT OF COMPETENCE APPROACH**

*The summary.* The article reflects the essence, composition, features of development, approaches, options and levels of communicative competence of future teachers of English in the context of competence approach.

*Key words:* communicative competence, pedagogical conditions, future teachers of English, communicative approach, competence approach.

Рекомендовано до друку.

Д-р пед. наук, проф. О.В. Безкоровайна.

Одержано редакцією 17.02.2016 р.